

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetni helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál ur. utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi es. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésny felvétetik s pontosan és jutányosan közölbetik.

Teljes számu példányokkal még szolgálhat a szerkesztőség.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország (kinev. nyugalm. 's névmagyaritások; lyceum-alapítására szánt adomány. III. Pesti kikötő: gr. Széchenyi Istvánól; gr. Dessewffy Emil és Kossuth Lajos uraknak védegyetel fölötti vitájok következtében tájékozásul. Teendők 's a Budapesti Híradó; budapesti napló: új polit. (nemzet) lap; magyarságunk valódi 's tévesztett irányu haladása; jogászok adakozása 's b. Iparegyesület; Ugocsa és Turóc megyék követjelentő közgyűlése.)

Amerika (civilisatio 's kath. terjedése Amerika 's erdeiben)

Anglia (vasutügy; irlandi viszonyok; protest. és catholicismus; febr. 4kei trónbeszéd)

Franciaország (vasutörzsi törv. javaslat; miniségi változások; marokkai hírek 'sat.)

Külföldi elegy.

Értesítő.

Magyar- és Erdélyország.

Ő es. 's ap. kir. Fels. Hersich Ferencz magy. kir. helytartósági tanácsnokot saját kérelme következtében egész évi fizetésével nyugalmazni; gr. Török Bálint helytartósági számfelüti tanácsnokot pedig valóságos helyt. tanácsnökká és ország biztossági aligazgatóvá; továbbá Ambró Antal Bars-megye volt első alispánját; Somsi Pál Somogy-megye orsz. követét; Ha vas József tanulmányi biztosság és központi könyvvizsgáló-szék első ü.nökét, és Szentiványi Vincze helytartósági titoknokot valóságos helytartósági tanácsnokká; végre Nikolicz Izidor bácsmezei főjegyzőt és Demechky Lajost Kassa városa th. főjegyzőjét valóságos helytartósági titoknokká kinevezni, Karpf Titusz Benjaminek helytartósági díjas gyakornok vezetőknévének Kárfyra, Kirchner József szatmári polgárának pedig Kápolnayra változtatását kegy. megengedni méltóztatott.

Schratzenthaler József k. kamrai számvivő-hivatali szentisztt ugyanott számtanácsnokká lön kinevezve. — Tomics Mihály nyugalmaztatása által a temesi kamrai igazgatóságánál a kiadási hivatal megürült.

Lyceum-alapításra szánt adomány. Székes-Fejérvárról. Kiben a hazafiság magasztos eszméje nem szeszély szüleménye, vagy buzdító külső beszédek pillanatnyi felhevülése, hanem természeti hajlam mellett azon esendes meggyőződés gyermeke, hogy minden honfi hazája jobblétére 's felvilágosítására testestül, lelkestül és vagyonostul, mennyire körülményei engedik, járulni tartozik, az egyes honfi tetteknél meg nem állapodván addig és annyit tesz, mennyi erőnek birtokában őt a sors juttatja. Illy jeles honfival méltán büszkélkedhetik Székes-Fejérvár városa egyik fiában főtisztel. Farkas Ferencz nagyprepost (t. cz.) urban, kit hazafisága szép tetteiről szép tette buzdít, 's kitől az előnyök után jogosan várhatni, hogy élteinek csak utolsó pillanata fogja megszakítani azon füzért, melyet halhatlanítása megalapítására kezdett és szakadatlanul folytatni meg nem szünik. Nem is említve azon számos esendes jótéteményt, mikkel szükölködő embertársai könyeit gyöngédeden megszünteti, v. roskadókat felsegél, hol pedig jó tanács 's lelki vigasztalás szükséges, apostoli hivatását olly híven teljesíti, néhány év előtt tetemes áldozattal a közép rend számára lyánynevelő-intézetet alapított, mellyben a boldog és boldogító esendes családi élethez szükségesekre a növendékek szép száma oktattatik, legközelebb ezen dicső férfiu a város választott polgársága 's tanácsa előtt megjelenvén Sz. Fejérvárról felállítandó Lyceumra 40 ezer v. ftot tett le azon ígérettel, hogy ezen ajándékát évenként 5000 fttal növelendi mind addig, míg terve szerint a még kívántató 35 ezer ft. tőkésítethetvén azon intézet olly tőkével bírand, mellynek kamatai a szükséges költségeket pótolandják, a többi teendőt 's épületről gondoskodást a városra bizván azon kijelentéssel, hogy halála esetében azon szép házat, mellyel a megyeház terét ékesíté, szinte a lyceumnak fogja adományozni. Hol illy tettek fénylenek, ott szükölkötelen a magasztalás, 's nem marad a hálás köszöneten felül egyéb azon ohatásnál, hogy élte napjai mennél több évre terjedjenek; mert csak illy férfiak halála nemzeti veszteség, 's haláluk napja nemzetileg gyászos nap. Elj tehát jeles honpolgár, ki századunk szellemét olly jelesen fogtad fel, még számos évig, mellyekről lehetetlen, hogy semmi viszontagságok által el nem rontható öntudatod mellett, örömeteljesek ne legyenek! élj azon kebelmelegítő édes érzéssel, hogy vannak ugyan hazánk minden rendiben vetélytársaid, de alkotványid ezélszerűségében és áldozatidnak vagyondhoz mért arányában, magadat megelőztetni egyike által sem engedted. Rosty Zsigmond.

Pesti kikötők (!?)

III.

Legközelebbi cikkem fonalát felfogva, hol a Pesti városi szigeteket tűztem ki gőzhajózási fötelepítvényül mint legalkalmasbat, 's hol azt mondam befejezésül, hogy tulajdonképp csak most kezdődnek annak elősorolása, mit a nyilvánosság legnagyobb világába állítani tartanék szükségesnek: hadd legyen szabad ezennel röviden felhoznom, "mit miveltem e' czél valóítására, mióta annak üdvös léte feltűnt előttem; mennyire segíté azt elé a Pesti városi belső és külső tanácsés miben van a' dolog lényege ma."

Saját tehetségemmel nem győztem, a város terheit még inkább súlyosbítni nem kívántam, valami közfundusbul merithetni nem reméltem, a gőzhajó-társaság figyelmét elvégre, ezer tennivalóit elvonnai nem akartam; 's így természetesen nem maradt a' czélnak elérése végett egyebem hátra, mint, Pesti kikötő-társulat cím alatt részvénytársaságot állítani iparkodnom.

Nyíltam és egyenesen elé is állottam ehhez képest az egészszel, legtávolabbról sem gyanítván, hogy éppen a város*) részéről fognék legnagyobb nehézségeket tapasztalni, 's olly szerencsés valék, csakhamar 40,000 pengő forintot olvashatni**) uton utfélen kínálgatott aláírási ívem; midőn a legfelsőbb engedelem, mellyhez képest "eladhatná a város az érintett szigetet, az átellenében fekvő part bizonyos részével, 's pedig társaságnak és kötyavetye nélkül," már 8 év előtt legkegyelmesebben leérkezett. Ugy hogy biz én azt gondoltam, nincs egyéb hátra, mint barátságos egyezés a várossal, 's a' dolognak minden idővesztés nélküli végrehajtása.

És kértem, miért gondolhattam volna egyebet? Hiszen szándokunk becsületos, czélunk közhasznu volt; saját pénzünket kívántuk koczkaztatni, csak hogy új teher ne nyomja a várost, mellyet ápolni ha nincs is eskü által hozzá kötve mindenki, mint én vagyok, ***) bizonyosan egy magyar sem mulaszt el, ki orránál csak egy kissé is meszszebbre tekint. 'S aztán nemesak nem kívántunk legkisebbet is ingyen, vagy kiváltságos telekképp. Éppen nem. Sőt olly árt valánk készek a szóban levő ingatlanokért adni, mellynek 5ös kamatja jóval felülmúlta volna azon arendalis summát, mellyet azok után eddigelé húzott vagy egy hamar húzni fog a városi pénztár. És e' fölött polgári adó és városi törvényhatóság alatt maradt volna az egész, a' minden 30 évben rendszeren fizetendő laudemialis díjjal együtt. Ugy hogy tervünk életbe lépte által a városnak nemesak egykori közzvetet, de tüsténti közvetlen haszna is fogott volna előmozdítatni.

Reményimben azonban legfájdalmasabban csalódtam. Mert az érintett illetők néhányai, kik, mint előbbi cikkemben mondam, vagy nem látják a közhasznót, ha saját hasznuk áll utban, vagy olly törpe, olly felette nyomorult álláspontbul fogják fel azt, miszerint a várostul nem bírják észrevenni a hazát, terveink fölött másképp bíráltak, vagy jobban mondvá: más itéletet hoztak. Néhány ember pedig, ki hátráltatni akar, 's nem sajnálja fáradságát min-

den előforduló alkalommal egy egy kis gyanúsítással bemoslékolni az elfojtandót, tudja minden gyerek, 's untig tapasztalta kicsiben nagyban szerencsétlen hazánk, milly borzasztó hatalom.

"Miért nem vettük árendába, vagy miért nem kívántam inkább nevemre iratni az egészet?" Ez vala egyik ellenvetés. Mire a felelet az: kikötőt építeni, mellynek valóításá annyi nehézséggel, annyi előre nem látható költséggel jár, 's végeredvénye annyira problematicus, minden viszon-biztosítás nélkül árendás körülmények között, legfeljebb "esörgő sapkás" lehet hajlandó. Milly szerepet játszanai olly kevéssé volt kedve a kérdésben levő társaságnak — mit tán csak meg lehet neki bocsátni — valamint más részről nem kívánt a várostul bármilly féle viszon-biztosítást, ha vállalatába tört volna kése. — Mi pedig a saját nevemre iratást illeti, ezt azért nem tevém, mert ez nem lett volna való; én pedig azt hiszem, hogy bármilly ártatlannak látszó "falsumot" ha falsum, mindenben, bár bukják is azért minden, kerülni kötelesség. Egyébiránt itt ideje már, mihez képest társulatok helyzete, mellyek nélkül annyiakban de egy lépést sem haladhatunk, elvégre tisztában legyen, 's ne kelljen azoknak egyesek kedvezése alá bujni. Mirendve ha Pest városa, melly a bizonyos évek lefolyta után rendszeren fizetendő laudemialis díj következtében egy sem rövidítették meg, nem jár elől példaadólag a hazában, ugyan kértem, hol fejlődjék ki nálunk a társulati szellem?

"Partját semmi áron nem adhatja el a város, 's ekkép a szigetet csak úgy engedhetné át, ha hosszában keresztül hasítva, az öreg Duna felé hosszabb része a városé maradna." Ez vala másodlik ellenvetés. — Risum teneatis 'sat. Mintha bizony — 's ezt némi kolomposok után sokan mint axiomát elhitték és utánok papolták — valami folyópart olly elidegeníthetlen tulajdon volna, mint például becsület vagy üdvözlet. És mintha hosszában elszakítva, egy egy is keskeny szigetnek jó sikerrel két gazdája lehetne. Emelkedjenek ki ezen jó urak csak egy kissé szük fészkeikből, nézzék azt is, mi oda kiunt történik, hiszen Magyarország, fővárosostul, nem igen szolgálhat bármiben is mintaul, 's azt fogják ezer más dologgal együtt, mikrül biz Isten legtávolabbról sínes ideájuk, tapasztalni, hogy bizony vajmi számos város létezik, melly felette jól 's jobban üzi kereskedését mint Pest, 's melly sziaz annyi hajóra is adhat helyt, noha nincs de egy hüvelknyi saját partja is, miután az mind privátok kezében van, kik azt kikötésre, le- és felrakásra, benyulógatok és kövezetek, darvak 's effélék által vajmi jobban 's a közönségnek nagyobb kényelmére el tudják rendezni, mint a miként illyesre mostani állapotában alkalmas volna a szennyes, és semmi egyebre mint inkább csak elsülyedésre olly ezélszerü, de néhány Pest városi böles által még is valami felette drága kincsnek tartott pesti part, 's mellyet a város e' fölött egész hosszában, miután az — ha nem esalatkozom — nem kevesb mint körülbelül 7000 — öl, saját erejével végítéletig sem rendezend el.

"Hát ha nem sikerül a' dolog, és alólul beza-tonyosul a' felőlul elgátlandó 's ez által a' szigetet egybekötendő dunai ág, mi történik akkor?" Ez is megjegyeztetett, azon valóban felette kecsgettető hozzáadással: "hogya miután ezt előre nem tudhatni, csupán csak kikötői ezéla lehet a szóban levő szigetet és partot a' folyamodó társaságnak átengedni." — De illy feltétellel, ugyan kértem, a világon ki fogná koczkaztatni pénztét? Ha nem sikerül a' kikötő, az a vállalkozók kára 's nem a városé, melly szempont leginkább állítja világba, miszerint éppen azért, mert a' terv sikere nem egészen bizonyos, a városnak köszönettel kellett vala fogadni az ajánlatot, a' helyett hogy mindent elköve-tett annak gátlására, 's ez nekie olly annyira sikerült is, mihez képest az ügy életbe léptetését tekintve, mai nap is szinte csak ott vagyunk, hol ezelőtt 9 évvel valánk, t. i. sehol; 's ha ma lesz hamuvá az

*) A város mint testület, minden bizonnal két kézzel pártolja a dologot; mert ugyan mi hozott több életet és mozgalmat Pestre, mint a gőzhajózás? De a város eddigelé nem egyéb, mint belső és külső tanács; és ez aztán természet szerint (!?) egészen más!

**) E' summában 5000 pengő forintig vett a gőzhajó-társaság részt, hanem egyedül pesti kikötő-részvényesként; mit azért említek itt, mert a város választottak néhány legkiválóbbabbjai ezen körülményt soha nem bírták vagy nem akarták fel-fogni, 's azt ekkép a dolog minél inkább egyebonyolítására felette ügyesen használták.

***) A tisztelt értekező 1830 óta választott polgárja Pest városának. A szerkesztő.

ó-budai ágban egybesaraglyázott gőz - flotillánk minden reményeivel, az nem a kikötői társaság hibája, mert azt nem tudta kifárasztani ennyi méltatlanság, ennyi abderitismus, de egyenesen azon néhány bűne — s ezt az egész haza színe előtt fenhangon kikiáltom, mert én egy olly könnyen bekövetkező gyász eset felelősség súlyát bőrömön száradni nem engedem — kik a hátráltatásban olly nagy mesterek, ez ügyre is képesek valának fagyos vizet önteni, s az illetőket a város valódi érdeke iránt, mellynek soha nem szabad a köz hazáéval elentétben lennie, olly annyira elvakítani.

Pest és kikötő! Az ember, ha csak egy kissé ismeri is Pestet, valóban azt vélné, hogy e két szó ugy illik egymáshoz, miszerint az elsőt nem is lehetne a második nélkül jó formán gondolni. Mert hiszen Pesten udvar nem tartózkodik, kéjei sem olly nagyok, mihez képest ezek tennék elsőségét 'sat. 'sat., de kitünőleg kereskedői város, melly ha Lipcsét túl nem haladja, bizony megint csak: nem éppen 'mea' de 'nostra' culpánk, vagy inkább, mert én e' compagnehoz nem tartozom, jobbadán azon fractio vétke, melly e' városban az álló-hídtul kezdve a' keletkezendő cukorgyárig mindent gátolt, s volna csak annyi ereje, mint van rövidlátása és jó akaratú (!), bizony minden társasági köz szellemet el is fojtana, a' magyar hazának nagy hasznára!

Pest és kikötő tehát! De korántsem. Sőt minden lehető ellenszegülés ellene. 'S ugyan melly részről? Tán külföldről, melly azt irigylí, vagy Bécsből, melly Pesttel versenyez, vagy a' kormánytul, melly kifejlésünk ellenszegül, vagy a' Dicastriumoktul, mellyek némieket olly lassan expediálnak 'sat. 'sat.? Nem. De egyenesen Pest fiaitul. Fogja-e ezt hinni, kérdem, az utókor? Hinni tán igen; de bizonyosan sem nem dícsérni, sem nem köszönni.

Ámde térjünk a' dolog ellen gördített nehézségekhez még vissza, s a' tisztelt olvasó közönség ne vegye rossznéven, hogy ennyi pedantismus-hoz hasonló részletekkel tárgyalom az ügyet, de bizony megérdemli. Mert képzelje csak, ha bölcsőjében folytatnák meg eddigi gőzhajó-előmenetelünk, s higye el 'experto crede' sat. ez felette könnyen megtörténhetik; képzelje, ha mind azon gőzös, melly most a' Dunát járja, nem jelenne meg többé, vagy legalább igen sokáig nem, míg az idő és más nemzedék tán ismét ki fogná pótolhatni a' veszteséget; képzelje, ha mind azon remény és kifejthetési erő, melly gőzösinke szaporításához és tökéletesítéséhez van kötve, s mellyet csak vak, rossz akaratú vagy ideológ nem lát, s melly, czélszerű kezelés által, a' hon minden ereibe ezután már olly rövid idő alatt lövellene életet és erőt; képzelje csak egy kissé élénkebben, ha mind ez egyszerre meghiusulna, megsemmisítenék: s én azt hiszem, ha igazságos, ezen noha már most 3ik cikkben keresztül folytatott tárgyalást nem kisszerű pedantságnak vagy gyáva vénaszsonyi félelem szülöttének, de éppen ellenkezőleg valódi okokra állított férfias előrelátásnak s előgondnak fogja tartani, hogy e' tekintetben se szenvedjen hazánk közös előmenetele esorbát. Azokra pedig tudom követ nem hajítand, kik viraszati iparkodnak ebbeli kényelmei és kéjei fölött.

"Miért nem kerestünk inkább a' város alsó részén kikötőre alkalmas helyet?" "Hát malmokat s egyéb hajókat be fognánk-e venni kikötőnkbe, s milly tariffa szerint?" "Adnók előbb be részletesen kidolgozott terveinket." Illyes és még számtalan efféle megjegyzési s okoskodási szírtek, vagy inkább német monda szerint 'rothadt halak' is rakattak előnkbe, mellyeknek csak megakasztás s elvégrei kifárasztás volt egész de lappangó motívuma. Mintha kikötőre olly könnyen lehetne, mint valami házépítésre, találni alkalmas helyet, s nem volna szükség a' természet kedvezését, mennyire lehet, használni, melly az egész pesti határban nem mutatkozik olly kitünőleg, mint a' kérdésben levő felső pesti szigetnél. És mintha a' kikötői társaságnak saját haszna nem fogta volna annak idejében tanácslani, malmok s egyéb hajóknak is bizonyos számát kikötőjébe befogadni, és pedig olly jutányos áron, hogy inkább oda kívánczoznának, mint eddigi telelőikbe. És mintha bizony költséges tervkidolgozást lehetne méltányosan a' társaságtul követelni, mielőtt nem tudja, valljon lesz-e végkép valami ez alkubul, s meddig tart a' barátságos (!) hazavona sat. — És mintha aztán testület vagy lega-

lább minden testület kellőleg ítélhetne is ollyasok-rul 'sat.

Elég az, hogy két évi hasztalan kéregetés, rimánykodás, sollicitatio, s minden, mit becsülettel tenni szabad volt — és pedig tulszerénység nélkül legyen mondva: "én csak eljárak dolgom-ban" — semmire sem vezetett, míg elvégre bekövetkezett az 1838iki árvíz.

E' rémületes csapás sokra ravatalt vont, sokat háttérbe szorított. És így lön, hogy a' vajmi rosszul bátorított kikötői társaság is bizony lethargiába esett; miglen felsőbb helyről érkezett felszólítás következtében, hogy valljon még mindig szándokában volna-e a' pesti kikötőt életbe léptetni, s ugyanazon feltételek alatt-e, mellyeket kezdetén követelt? rögtön új életre lobbant az, és tiszta szándéku becsületes czélját szilárdul szembentartván, összejöveleiteit s tanácskozásait ismét megkezdé; de mai napig, gondolhatná-e az ember, nem több sikerrel.

Mind az, mit elősorolék, újra meg újra, és pedig a' legvisszatartóbb formákban rakatott utunkba, azon hozzáadással, hogy kérelmünk bizonyos módosítása olly mozdulatlanlanságba kelepcezté az egész ügyet, mihez képest a' város külső tanácsa többszer ismételt legszívesb és legbarátságosb felszólításunk sőt kérelmünkre, még csak annyi méltánylatra sem tartá érdemesnek a' kikötői társaságot, miszerint választmányt küldene ki keblébül, magát a' kikötői választmányjal érintkezésbe tendőt, honnét aztán valósággal kiderüljön: lehet-e és mikép lehet e' tekintetben czélt érni, a' városi érdekek legkisebb s még közvetlen esorbítása nélkül is, és hogy aztán ezen előmunka fölött ítéljen egy mint más részről legelsőben is a' két testület, s ugy feljebb. — 'S ugyan az 1838iki vízár arra tanított — s ezt megvallani tán nem éppen szégyen, mert hiszen nálunk sokkal bölesebbeket is vajmi sokra tanított — hogy a' pesti szigetet nem lehet kikeresztőleg hajógyárdául használni, valamint hitük s remélletük, mert mélyen el lön a' vízár által borítva, s e' szerint czélérésre nagyobb kiterjedésű part kell, melly az érintett sziget átellenében sokkal magasb, mihez képest aztán oda állíthatásék a' fő telepítvény dereka.

No volt ez után láрма, hogy a' gőzhajó-társaság (!?), mellyet, mint fentebb érintém, nem tudom készakarva-e vagy pusztá jámborságbul annyian szünetlen a' kikötői társasággal kevernek össze, mindig többet és többet akar, míg majd végre elfalja az egész partot, s kevés idő alatt annyira depopularisálva lön az ügy, miszerint, mint mondtam, sikerhihetőséggel csak szóba sem hozhatni többé azt, mert hogy olly ügy iránt, melly 9 évig van vita alatt, s egy részről olly kevéssé pártoltatik, noha az egész 9 évi transactio alatt a' dologt magát tekintve folyvást egy felette dícsérő mártalék (sauce) kenetett rá, két nagy testület minden kisebb választmány előleges kiküldése nélkül tiszta jöhessen, az olly esal-alom, mellyben én legalább nem tudom ringatni magamat.

És e' szerint véget kell egyszer vetni a' dolognak így vagy úgy. Ezzel tartozunk az ügynek, ezzel tartozunk magunknak.

Mi engem illet, én egy cseppet sem vagyok kifárasztva, mit tán reméltek, mert büszke érzéssel mondom, vajmi mélyen van Virág Benedek ezen mondása, mellyet már annyiszor felhozték, keblembe vésvé: "Jó hazafinak lenni nehéz, de nem lehetetlen;" és így vannak reméllem lelkesítve a' társaság többi tagjai is, kiket akadály és gyansítás nem tántorít. De mind a' mellett azt hiszem, legjobb ránk és a' dologra nézve — ez legalább személyes nézetem — ha egyenesen leteszszük azt, de nem azért, mikép ne legyen abbul semmi, mert hiszen annak lenni kell és az lenni fog, mert egy rongy sziget s egy rongy parthoz*) való makuacs ragaszkodás csak meg nem fogja akasztani a' magyar gőzhajózásnak központi, mennyire csak lehet czélirányos letelepedését, ez előttem tisztában van; de azért hiszem

*) A' kikötői társaság által követelt sziget és part, noha körülbelül 130 hold, eddigelé, bármilly magasra lett is vala feleslegáza árendája, soha nem hozott a' városi pénztárba többet, mint évenkénti 662 forintot, s részint olly alacsony és moesáros, részint olly annyira szétkonezolt, hogy mostani állapotában minden bizonynyal éppen nemesak nem arany-akna, mint azt némi jóakaró (!) városi statusbölcs elhitetni akarná, de valódi ringyrongy.

legezelszerűbbnek ránk és a' dologra nézve, ha végkép leteszszük azt, mert ha valami, tán ez fogja felnyitni az illetők szemeit, hogy mi csak jót akartunk, és hogy Pest városának tulajdonkép nincs is hatalmában, ollyas ellen szegülni, kivált ha ez nemesak kárával nem, de saját legnagyobb hasznával jár, mi a' köz hazai érdek kifejtésére olly erős tényezőül fogna szolgálni, mint egy központi czélszerűen elrendezett hajógyárda és gőzhajó-telepítvény. Ha pedig még sem nyílnának fel az illető szemek, mi fájdalom, igen könnyen megeshetnek, mert vak szenvedéllyel hiába küzd bármilly tiszta szándék, bármilly békétürés; akkor tán csak lesz még magasb forum és erősb kéz — kivált miután a' Duna elrendezése is parancsolja az érintett sziget elgátoltatását, mi már legfelsőbb helyen is jóváhagyott — melly valamikép csak életbe léptetendi azt, mit eddig becsületes szándokunk végbevinni nem vala képes.

'S most, miután olly hosszadalmasan s olly nagy mértékben voltam a' tisztelt olvasó közönség figyelmét követelni bator, szükségesnek tartom minden félreértés elkerülése végett berekesztésül még egyszer előadnom azt — és bizony megérdemli az ügy — hogy tulajdonkép milly egyezésre törekedtünk lépni a' várossal. Ha nem akarták hallani s velünk még csak érintkezésbe sem kegyeskedének tenni magukat a' városi illetők, ám hallja a' köz haza és ítéljen! Erről azonban a' jövő számban.

Gr. Széchenyi István.

Igazítás: Előbbi számunk 156 lapja 3d. hasábján 20d. sorában (Széchenyi gr. czikkében) pesti helyett olv. *part* — továbbá a' 75d. lap 2d. hasábján 51. sorában e' szavak után „v e g r e m e l l y e k n e k” köv. adásának: *mint a' nemzeti ipar fő ágai nak tekintetűök.*

Gróf Dessewffy Emil és Kossuth Lajos uraknak védegyelet-feletti vitájok következtében tájékozásul.

(Vége.)

XXIV. Hogy a' védegyelet olly hathatósan soha sem segíthetendi elő iparunk fölemeltetését, mint egy jól combinált védvámrendszer, azt alig veheti valaki kétségbe. A' védegyelet csak 6 évre alakulván, a' külföldi gyárost nem olly könnyen fogja tökével együtt hozzáknk átigézni. Hat év hamar mulik s a' gyárosnak hosszabb időre van szüksége, míg a' honi helyviszonyokkal megismerkedik, eddig fenállott kereskedési összeköttetésit felbontja, gyárat fölépíti, stb. s még azután sem tudja: vajjon hat év után számíthat e' további részvételre vagy sem? — Mondja ugyan a' védegyeleti terv, hogy 6 év után ismét újra alakulhat; — de vajjon fog e' erre nincs felelet. — Nem kell ugyan, miként Kossuth Lajos ur mondja, a' jövődöt megkötni; — azonban 12 — 18 év még nem köti meg egy nemzet jövőjét. Azért semmi esetre sem elégedhetünk meg illy palliativ szerekkel, kivált ha az áttelepedendő külföldi gyáros, ki kezdetben mint gr. Dessewffy Emil is megismeri, csak veszteséggel dolgozhatik, kárpótlást nem remélhet, azért mi is gr. Dessewffy Emilnek azelőtti véleménye szerint egyes társaságoktól, mellyek csak néhány száz czernyi forintról rendelkezhetnek, valami figyelemre méltóbbat alig várunk s ezt annál kevéssébbé, ha azok összeszedett pénztökejüktől 5 vagy 6 petnyi kamatot követelnének, — mertha a' gyáros kénytelen lesz illy nevezetes kamatokat fizetni, a' kivánt kárpótlást sehogy sem találandja meg, — miután külföldön ha tehetsége s vagyona van, kisebb kamat mellett dolgoztathat, mi a' gyárüzésnél különösen tekintetbe veendő. — Csak tetemes pénzbeli, évenként beszédendő adakozások által, mellyeket a' vállalkozónak több évre *kamat nélkül* adnánk segítségül, lehetne a' honi gyártást némileg előmozdítani. — Ennek következtében mindenké elözt azt kívántuk volna, hogy a' szóban forgó védegyelet kevéssébbé törekedett legyen szabályit majd minden külföldi czikk kizáratására kiterjeszteni — mint inkább, hogy nevezetes adakozások beszédésére szorítokozott s a' fiók-egyletekről, mellyek a' mostani csekély jövedelmet nagy részben magok emésztik fel — szót sem tett volna: meg vagyunk győződve, hogy ha az egylet menten hagyván tagjait minden más szabálytól csak általányosan azt követelné tőlök, hogy honi készítvényeknek adjanak *elsőséget*, sokkal több pártolóra találna, mi által a' kizárolagosság vádja is kikerültetnék, akkor alig leendett egy honfi, ki az ekként meghatározott elv ellen nyilatkozott volna. — De elvonva minden más ellenvetésünktől még is meg kell ismernünk — hogy miután annak elve nem

annyrá a' védlet mint inkább a' mérséklet fogalmát foglalja magában — e' szempontból tekintve több figyelmet érdemel: mert a' takarékoság az egész nemzetnek nem kevésbé szükséges mint e g y e s családnak, kivált ha nem gazdag, sőt ha szegény. A' pénztőkésítés (capitalisation) takarékoság által születik mint Smith Ádám is a' takarékoságot tekinti a' tőkék eredetének. — Bizonyos hogy sem statusgazdasági, sem socialis viszonyok tekintetéből a' takarékosági elv ellen annyi ellenvetés nem tétethető, mennyi a' homályos nevű „védegylet” ellen előidéztetett; e' különböztetéssel az említett egylet a' külföld szemrehányását azon nevétségre méltó intéseket is elkerülte volna, miszerint t. i. ellene több oldalról reactio támadand, mely az egész nemzetet el fogja érni! — mintha 60 vagy 100 ezer egyedét 13 millió lakos felelőssé tétethetnék!!

Csak egy pillanatot vessünk népség városinkra s fájdalom! elég mását találunk az ugynevezett berlini Voigtland Arnim aszszonyság által oly hathatósan festett nyomoruságnak: számos család látandunk, kik tolongva sereglenének oly foglalatosságra, mellyel övéik sorsát biztosíthatják, s némi jólétbe is helyeztethetnék! De ha városink nyomorusága a' gyárripar következtében növekedni is idővel — mi azonban illy eredménytől még t á v o l vagyunk, hisz még alig kezdtünk hozzá! — olly országokban, hol a' gyárműves kis földbirtokot is szerezhethet, hol tehát sorsa biztosítottabb a' kereskedési viszonyok ingásai átellenében, ott — miként nálunk, az ipar az országunk valóóság áldozatává lesz, de hol a' földmár igen nagyon fel van osztva, igen drága, hol a' gyárműves csupán gyármunkájára van szorítva, ott kétségbe kell esnie, ha szerencsétlen kereskedési conjuncturák következtében kényerét veszti — miről csak egy a' vélemény! — De ha később az elkerülhetlen csakugyan nálunk is beköszönt, melly minden megsürült népeiségre nehezedik — még is remélhetjük, hogy addig a' munka organisatiója, melly a' munkásnak a' munkátul aránylagos nyereségi részt is biztosítand, megoldva leendő! Valóban távol vagyunk mi attól, hogy a' kor bálványának, a' korlátlan iparnak, melly óriási pörk gyanánt fon embertömegeket vashálózába — esontvelejeket kiszítja s a' megfosztott és kiéhezett munkásokat ezernemű nyomornak és kétségbeesésnek martalécul hagyja, tiszteletére dícsérő hymuszokra fakadjunk, mert fájdalom! a' korlátlan iparüzés és versenyzés által az emberiség jobban igaztatik, mint azt a' középkori feudalis mus legszörnyebb zsarnoksága tehetett! De hiába, nekünk is alá kell vetnünk magunkat a' jövő sorsnak, melly kétségkívül az emberiség és társaság további kifejlődésére ezelőz, s ennek magvát már méhében hordozza: itt nincs választás: vagy el hagyjuk országunkat szegényülni, számos néposztályt nyomoruságba süllyedni, — vagy a' műiparra utaljuk, melly nekünk még most csak aranygyümölcsöt teremhet! Ne mondja senki, hogy annyi száz mérföldnyi mocsáraink, annyi gyárítani való erdeink, annyi gyarmatosítandó pusztáink stb. vannak, mellyek haszonvetőkké tétethetnek, mert mindenki átlátja, hogy az sok özszeütköző oknál fogva nem olly hamar történhetik meg: több millió proletariussainkat egyes tulajdonos jó akarata vagy tehetségére nem utalhatjuk! — vagy tán törvény parancsolja e' a' puszták népesítését s az erdők v. mocsárak tulajdonosainak azok haszonvetőkké tételét? De nem világos e', hogy illy közvetlen törvények hozását a' föld egyenlő felosztásának követeléseig csak egy lépés lenne? mellőzve illyes, a' tulajdont illető, kérdéseket, egyesesen ismételnünk kell: hogy habár a' földmívelés népeiségünknek még nyújthatna is elegendő keresetet, az többek és akadályok miatt még sem történik meg. Így például a' Mosonyvme gyében, hol a' földhasználás a' mostani viszonyok és conjuncturák tekintetében megfelelő sikerrel üzetik, csak 1600 fő esik 1 □ m földre! de melly oknak tulajdonítható e' körülmény, hogy t. i. e' vármegyének népeisége olly csekély, miután a' szomszéd megyék mint Győr, Esztergom, Vas, Soprony, Pozsony 3 — 3500 egyedet számlálnak egy □ mfdre? miért maradt tehát Mosony vármegye népeiségének szaporodása olly igen hátra! tán nem találhatna egy intenzivebb földmívelésnél foglalatosságot? Oh igen! csak hogy a' mostani gazdasági conjuncturák miatt intenzivebb földmívelés nem nyereséges — csak hogy Mosony megye nagy földbirtokosai tanácsosnak nem tartják pusztáikat népesíteni. — De ha talán valaki ez el-

lenvetést tenné, hogy a' népeisebb vmegyékben a' gyártás előhaladna, akkor nyáron az alföldi pusztákra vándorló földmívelők száma esökkenne — mi attól épen nem tartunk, ha azok a' földmívelésben több keresetet fognak találni! de nem volna e' nagy igaztalanság olly számos ember sorsát privát érdekeknek feláldozni és földmívelésre szorítani, ha ipari foglalatosságokban több nyereséget találnak? ez eredmény azonban minden esetre e s a k lassankint válnék érezhetővé, mivel a' fonó s eféle gyártáshoz többnyire asszonyok lányok és ifju emberek kívántatnak. De ha a' földmunkások évenkénti vándorlása egészen megszűnnék is — akkor ez által a' puszták népesítése szükségké válnék, mi az egész országra nézve káros épen nem lenne!

Mi sehogysem akarjuk földmívelő hazánkat gyárriparos státussá változtatni, csak gyártyványbeli szükséginket kívánunk hazai készílvényekkel földözletni, foglalatosság-nélküli hazánkfijainak jövedelmi forrásokat nyitni, a' tőkék folytonos kifolyását meggátolni s ez által a' földmívelés emelkedésére is viszszahatni. De hogy valóban már megért ideje népeiségünket a' gyárriparra figyelmeztetni, a' következő rövid számvetés is világossá teheti. Többek állítása szerint *) az 1/4, 3/4 és 2/4 es sessiók száma körülbelül 300 ezer egész sessiót képez — ha felveszszük, hogy azok fele v. 150 ezer: egész, másik fele pedig: 150 ezer fél és 300 ezer fertály sessiókból áll, ekként valami 600 ezer parasztagazdaságot **) s mindegyiket 6 fő re téve 3,600,000 ret számíthatunk hazánknak, kik a' 600 ezer városiakkal és 600 ezer nemessel e g y ü t t 5 millió lakost alig tesznek, kiknek földbirtokuk van — 8 millió lakos, a' kevés iparost talán kivéven nyomorult viskón és a' szegény közlegelői jogon kívül semmit sem bír, s csak földmívelésre van szorítva, melly azonban télen nem foglalkodtatja. Ennyi hazánkban a' szükölködő embertömeg — népeiségünk 2/3 része!! — E' nyolcz millió majd mindentől megfosztott napszámos növelje e' a' belconsumtiót? — ezzel mint hiszszük mindent megmondottunk! —

Ez szegény országunknak csak egy oldala, melly a' szerencsétlen Irlanddal olly sok analogiát nyújt! — Milly nagyon esalódnak, kik azt hiszik, hogy a' jobbágyok sorsa örök váltság által sokkal türhetőbbé válnék, pedig a' földesuraság helyett — csak a' hitelezők könyörületlenebb szolgálásába kerülének! A' behozott örököségi rendszer következtében e' néposztály eladósulása mindinkább növekedni fog, pedig mennyire nyomorog már most is az a' szóra terhe alatt! Egy egész sessió váltságdíját csak 500 ftra tevén, ez 300 ezer sessionál 150 millió s ennek kamatja 9 millió p.ftot tenne!!! — E' szomorú állapot figyelembe vétele után reméljük nemcsak egy ut vagy módtól, nemcsak egy hitelintézet állításától, melly csak néhány egyesnek lenné hasznára — sem néhány palliativ eszköztől, mint a' védegylet, vagy néhány társaságtól, melly a' gyártyvállalkozóknak 6 petnyi tőkétet ajánl s több efelőlől várandunk olly tetemes bajra orvoslást, n e k ü n k mindnyájunknak meg kell arról győződnünk, hogy csak minden oldalról erőlyes hatás által segíthetünk szegény hazánk sorsán: segyet tevén nem szabad a' többit elmulasztanunk — az ipart buzdítván ne feledkezzünk meg a' földmívelésről! — Több oldalról megfontolás után úgy hiszszük, hogy a' földmívelés kifejlésztése s az egyes mívelők könnyebbitése semmi más móddal nem érhető el, mint a' jobbágytelkek commassatiója (tagosítása) által, de mivel ez iránt nem egy ellenvetés tétetik szabad legyen más alkalommal rövid értekezést a' t. közönség elibe terjesztenünk! †)

Teendölünk s a' Budapesti Híradó. A' B. P. Híradó 128ik számában „Nézzünk szét teendölünk között” című értekezés közöltetik előzővnyúl több hasonnemű következő cikkekhez. A' széttekinítés dióhéjba szorítva tünteti föl a' közelmúltnak sajgó, meggyék s törv. hozás útján mutatkozott nagyobb jelentőségű életmozgalmait: — a' benne kifejtett általános nézetek ha nem is azon szavakkal, lapjainkban nagyobb részt érintve voltak, s pedig az itt nyilvánított modortól nem egészen eltérőleg; — ugyanazért rólok jelenleg hallgatunk, s inkább

*) Nagyobb differentia sem rontandja meg a' kijövedő facit-ot.
**) Milly szomorú állapotban van a' telket bíró jobbágyok többsége is helyezettve, fentebb láttuk.
†) Ennek minélelőbbi közöltetését szives bizodalommal elvárja s kikéri A' Szerk.

csak a' szétnézés nyomán keletkezett következtetés iránt kívánunk némi észrevételeket tenni.

Mondatik az érdeklött cikkekben: „A' ezél, melly csüggedetlen figyelmet igényel, nem lehet más, mint az eddigi egyedáruskodók tulsúlyát előbb paralyssálni, s a' tulságok embereit egy egészen elkülönözött táborba szorítva, s megfosztva őket mindazon szövetségesiktől, kik csak más haladási lobogó nem látása miatt szegődtek hozzájuk, e g y e s ü l v e ezekkel szerezni aztán tulsúlyt, más szavakkal többséget a' valódi haladás pártjának, mellyre az alkotványos kormány támaszkodhatván s általa támogatattván vezérhelhesse a' mozgalmakat, s kormányozhassa erőlyesen az országot, mellynek épen sem mire sines nagyobb szüksége mint épen e' kettőre st.” — E' kevés sorban félreismerhetlenül kijelöltetik az irány, mellylyet a' B. P. H. maga elibe tűzött, ugyanazért megérdemlik hogy bővebb tárgyalás alá vétessenek. A' Jelenkor f. évi első számában szinte közöltetnek vonalmak az itt kérdés alá vett párt jellemzetéhez, szabad legyen a' nézetek biztos összeállításának tekintetéből néhányat azon vonalmakból ide jegyeznünk. Többi közt ezek is olvashatók a' Jelenkor mondott számában: „Alkalmasint úgy járt e' bátor de tapasztalatlan újító sereg, mint a' harez tűzébe veterán vezér nélkül betörő ujonez-esapat, melly — ha szétrughatá első megrohanása által az ellentábor sorait, képes kivíni a' győzelmet; de ha első hevében a' vaskemény phalanxon át nem törhetett, olly mértékben veszté el önérege s képessége iránt a' sikerre elkerülhetlenül megkívántató bizalmat, milly mértéken fölüli önhittséggel tevő az első megtámadást. Egyébíránt forraljon e' tábor bármít, dolgozzék — önkáran okulva ezelő seregűbb, jobban átgondolt terveken, annyi kétségen kívül igaz, miszerint nemcsak el nem érték nyílt megtámadásuk képzelt következtéseit, hanem inkább ké n y s z e r i t v e v a l á n a k az adott visszavonulási jelre elhagyott táborárkai közé hanyatho ml o k v i s z s z a s i e t n i .” — Továbbá: „Ok ma biztosabban indulhatnak ki a' nyilvános cselekvőség terére mint ezelőtt bármikor is, mert egyrészt alkalmok volt megismérni az ellenérok einelyzetését, kieszemelni a' támadásnak legalkalmas ezelül szolgáló egyes pontokat, mint szinte a' fegyvereket s általában az egész védelmi rendszert, mellyet az ellenfél mindjárt első özszeütközéskor használt s azóta folyton fejleszté; — más felől meg tán tisztában vannak nagyobb részt az iránt, mi saját hadlábaik szerkezetét, s benső rendeztetését illeti, látják hol van szükség mindent elarasztó tüzre, s ismét hol kell ovakodni a' szerföletti tüzeléstől, nehogy a' füst által önlátkörüket elhomályosítva, elősejtsék az ellen hadi cseleít, sőt tán ennek kezére jászsák a' hátul s mindkét oldalról körükritést.” —

Lássuk már most ama' grammatikai mondat szerint: opposita juxta se posita magis elucescent, a' Jelenkor vagy B. P. Híradó fogta e' föl jobban a' dolgot? e' kérdés itteni fejtegetése valamiben tán még magának a' „Nézzünk szét teendölünk között” című értekezés irójának is hasznára lehet cikkekinek igért folytatása közben; de ha taglalgatásunknak olly sikerét nem reménylhetnők is, szükséges a' kijelöltük két szempont iránt mennyire lehet tisztába jönnünk, nehogy egyik vagy másikunknak ollyasmi is tulajdonittassék, mit elérni szándékában sem volt. Vegyük először is figyelembe a' főnforgó párt természetét, s kísértjük meg annak elemzését; ennek nyomán ki fog fejlteni, mellyikünk állításai birnak szilárdabb alappal.

Azon párt, mellyről itt szó vagyom, mind azon külön phasisok közepett, mellyeken néhány éves élte közben keresztül ment, mindig olly epithetonokat illesztett magára s törekvéseire, mellyek világosan mutatják, miként az érintettük párt első tényezőji nagyszerű, mondhatni magasztos fogalmakkal tápláltak saját cselekvésök irányá s az ennek alapul szolgáló elvokok felől; de különben is ha mi más vélekedésük nem akarnánk az illyes czimkeknek: haladó, liberalis, szabadelmű stb. eféle valami nagyobb szerű benső értéket tulajdonítani, csak három éves működésük kell szemügyre vennünk s tények által fogunk meggyőzetni a' felől, miszerint e' párt — meggyőződését tekintve — határozottabb jellemmel bírt, mint bármí más polit. felekezet előte vagy utána. Gondoljunk csak vissza azon merész megtámadásokra, mellyeknek alkotványunk ezen részről pár év alatt kitéve volt, emlékezzünk visz-

szá azon keserű küzdelmekre, melyek e támadó rendszer következtében hazaszerte keletkeztek; 's nem fogjuk tagadhatni hogy tömérdek erő 's nagy elszántság e pártnál soha sem hiányzottak.

Nem arról van most szó: ezélszerűen használták é általok azon roppant sok erő, nem is az állittatik általunk, mintha a kitartó elszántság csakugyan honok üdvét nemzeti nagyságunk gyarapulatát eszközölte volna — eziránt több ízben elég határozottan nyilatkoztunk; hanem inkább annak eldöntése forog föl: olyan volt e ezen párt, mely főhangzó terveinek időelőtti megbukása 's dugába dülte által maga is megbukottnak 's a nyilvános élet küzdelmi teréről annyira leszorítottak volna tekintendő, miszerint egy még csupán embrióban létező felekezet előállva így kiálthasson: ti kik eddigelé határozottan egyik párthoz sem tartoztatok, ti kik eddig is mindenkor zászlónk mellett éreztetek — noha érzelmeket nem hogy tettél de szóval sem igen nyilvánítottátok — sőt ti is, kik ama bukott párt embereiként hagyatok magatokat tekinteni, ámbar mellette csupán azért voltatok, mivel más haladási lobogót nem láttatok — ti mindnyájan szebb napoknak nézhetek elibe, mert azon párt — mely magát mindenhatónak hitte 's tulságai közepett elérhetlennek mitsem tartott — nincs többé! vagy ha lézengnek is itt ott töredék-maradványi, ezek annyira megtörtétek 's csüggettegek, hogy csak töletek függ zászlónk alá esküdvé azokat tönkre tennetek, 's valódi haladás jelszava mellett minket is magatokat is uralkodó párttá emelnetek! — Mi nyíltan kimondjuk, miként illy proclamatio kibocsátása főleg a B. P. Híradó isméretes táborából — hogy többet ne mondjunk — idő-előtti. 'S pedig mind a megtámadottak mind a támadókat illetőleg. Igaz — mint főnebb idézett sorainkból látható — a néhány évig uralkodott párt ugyszólván egyet sem létesített azon eszmék közül, miket magas rőptü nyelvén, kor eszméinek az idő igényeinek vagy körülmények követelésinek nevezett, — azon mértékben mint emelkedése kezdetén létesíthetők 's tán létesítendőnek hitte; mutatja ezt a dolgok mai állása, 's azon meddőség, mely erevény tekintetében akár hatósági akár törvényhozási téren tapasztalható, de ebből — legroszabb esetben is — több nem következik, hanem hogy a támadók — nem várt ellenállásra találván, egyelőre mintegy visszahőköltek, majd a különirányokból érkező hadlábak mindinkább kifejlő taktikája által arra bírattak, miszerint — nem annyira a esata veszélyes fordulata mint saját erejükben helyezett bizakodás hiányánál fogva — tábor-árkákba visszasiettek, 's a küzdelmi tért, melyen előbb majd minden ellen nélkül szabadon száguldozhattak ide 's tova, átengedék a háttérből egyre nagyobb számmal előtölt ellencsapatoknak.

Ha már de facto nem mondhatni, hogy e tábor megveretett, sőt annyira tönkre jutott, miszerint ma már alig szükség más tenni, mint bármilyen zászlót ezen irattal „valódi haladás alkotmányos erős kormány mellett“ kitzüni, 's az eddig egyed-áruskodók tulsulya paralyzáltnak, a valódi haladásnak pedig többség fog szerzettetni; — sokkal kevesbbé állíthatni ezt, ha a bukottként kikiáltott párt szándékát 's főelveit összehasonlítjuk az alakulni akaró dandár ezclai 's eszközeivel. Ugyanis amott bárhova tekintünk, úgy találjuk hogy Magyarország magasb szellemi érdekei voltak a legfönső szempont, honnan azon párt teendők sorát fölfogá, ez volt majd egyedüli irányá mindaddig, míg a részletességek kora el nem következék; ekkor, igaz, tágasb tér nyílt az anyagiaknak is, úgy azonban, hogy ezeknek amazok fölött túnyomás ne engedtetnék; meg kell itt jegyeznünk, miszerint ez állításunk csak odáig terjeszkedik, hol a sajtó megszűnt képviselni az uralkodó pártot olly értelemben, mint azt 3 év lefolyta alatt tevő. Ezen párt — olly összetartás és erőfeszítés mellett, minőt uralkodása rövid szakában kifejtett — sajátszerű viszonyink közt kétségkivül leggyorsabban eszközölhetne volna elmaradásunk orvoslását 's a mulasztottak kellő pótlását, ha azon megboesáthatlan hibát el nem követi, miszerint az ellen irányzta első megtámadása egész erejét, mit ha pártolnia nem is, de nemzeti-ségünk szilárdulásáig — mi viszonyinknak e tekintetben kedvezőbbre fordulta mellett szerföltött soká el nem maradhatta — kimélnie kell vala. Mi nyílt ellenként léptünk föl az időszi sajtó azon része ellen, mely az itt emlegetett pártot képvisel, de azért az igazság érdekében köteleességünk megval-

lani, miként olly elhatározott jellemű tábor — minő az ugynevezett haladási vala — jól kiszámított esata-terv 's minden kellő tulajdonnal fölrüházott vezér utmutatása mellett nem maradt volna erevény tekintetében annyira szegény, mint a mondott kettős hiány következtében megtörtént. Ha Magyarország fölvirágzását, vérünk nem egyedüli megmentését de naggyá emeltetését is ollyatén párttörékvések után reményleni tudnók, millyenek darab idő óta hazánk belsejét jobbara rosszul értett tanok következtében dulják — nem általnok nyíltan kimondani, miként leg-több hatást onnan váránk, hol az erők olly elhatározottan készek a kitzüött elvek melletti küzdelemre mint azt a volt P. H. uralkodó pártja részről tapasztaltuk.

De ha a mondott párt vert had gyanánt volna is tekinthető, 's ha minden készen állna is egy új tábor alkotására, még akkor is időelőtti a B. P. Híradó harci jelszava, 's mi — megvalljuk — igen csudálkozánk, midőn e vezéri halfogást vagy legalább tapintatlanságot láttuk elkövetetni azon rész által, mely magát épen nem tartja elhírtelenkedés organumának. Várni kellett volna mindenesetre a valódi haladás jelszavával, míg a helyzetek a megtisztultság kellő fokára jutnak; csak a helyzetek tisztára fejlődése 's e kifejlés alapos ismérete mellett kísértethetnék meg ez új sereggel a jónak hitt megtámadás, azon megtámadás t. i. mely s a n e z o n b e l ü l á l l o olly ellenségre irányoztatik, ki ha nem bír harcedzette veterán bajnokokkal, de harcosinak bátor elszántsága 's mindenre kész tüze által képes semmivé tenni a legélszerűbben rendezett megrohanást is. Azonban mennyire távol van a B. P. Híradó a helyzetek kedvező fejletétől, maga is megisméri, de még inkább kívülállik abból, ha a dolgot közelebbről vesszük szemügyre. Azon pártnak, melyről itt szó vagyon, benső ereje 's hatalma főleg ama meggyőződésen épült, miszerint a haza biztos jövője 's egykori nagysága csak ugy reménylhető, ha az alapletételek — ezen párt emberei — kezdi saját elveik fölfogásuk 's jónak vélt alkalmazásuk szerint; e meggyőződés, mely jegyezzük meg jól, igen nagyszerű sőt magasztos eszelekvésre hja föl a híveket, mert velők nem hitet el kevesebbet mint azt, hogy a kor hatalmas szözatát más e honban rajtok kívül fölfogni, kellően érteni nem képes; hogy egyedül csak ök bírtak megalkudni a körülményekkel 's ez alku nyomán olly magas pontig emelkedni, honnan a nemzet ügyeinek intézése 's a közös jóllét és elkövetkező nagyság alapos reményvel vezérlete lehetséges. Kik az ő színeiket nem viselik — azon mértékben a mint e szinkülönbség növekszik — fogy azok polit. értéke is elannyira hogy a magát haladó pártnak nevezett fractio irányában azon felekezet — mely „tespedő“ ezim alatt isméretes, nem egyéb polit. zerusnál; egyébiránt mi ezt csupán az uralkodott párt szótárára vonatkozólag mondjuk; így van e a dolog v. megfordítva vagyis elkezdve tespedőinktől fölmenőleg egész a rohanókig, azaz más szavakkal az ugy keresztelt tespedők nem tartják é magokat első szemnek a decrescens progressio láncozatában; vitatás alá venni nem akarjuk, noha a pártok magasztalt természetének ismertetéséül illyetén kis physiologiai boncolástán megboesátható volna.

Ezek nyomán nyíltan megvalljuk, miként mi még azon esetben is, ha azokkal eveznénk egy hajóban, kik Magyarország magyar jövőjét egymás ellen töró 's egymást paralyzó magyar pártok működése által hiszik elkövetkezőnek — még akkor is kimondanók, hogy az ellenpárt semmivé tétele 's az ujan alakulnak diadalreménye szóba csak akkor jöhetnek, ha az első tökéletesen leveretett, az utóbbi pedig bir mindazon tulajdonokkal, mik a győzelem kivíthatását föltételezik. — Mostani viszonyink közt egyik eset sem állott még egészen be, különösen a B. P. Híradóra nézve az utóbbi annyira nem, hogy a harcra hívó vezéri szözat inkább csak azon bátorság 's elhatározott készség nyilvánításául tekintendők, mely bátorság 's harci készség magát a vezért lelkesítik, a melyek ennél fogva az ellen tisztelő besülésére számot tarthatnak ugyan, de azt — a dolgok mostani állása mellett — csak legkevesbbé sem képesek megriasztani. Sok, szerföltött sok előkészület kivántatik arra, hogy olly párt ellenében, millyen a kérdés alá vett, új más párt sikerrel léphessen föl. pedig annyi sikerrel, mihez képest ne csak háttérbe szoríttassék az életerős ellenfél, hanem fegyver-lerakása 's maga megadásra bírassék. Kü-

lönben — sajnálva bár de ki kell mondanunk — a hadfogadási tactika in principio elhibázva látszik lenni; ugyanis a B. P. Híradó táborá kiegyesztetését transfügák által reményli eszközölhetni, minél politikában fonákabszámítás alig képzelhető; 's ha valahol, e részben kénytelenek vagyunk megismerni, miként az uralkodott párt az alakulásban levő fölött igen nagy suprematiát tanusított. Pártok jelleme határozottság; párttörékvéscknél ingatagság, habozás, engedékenység nem lassankénti gyengülést de rögtöni hanyatlást általános fölbomlást szoktak magok után vonni, 's ha valami, bizonytalan pártvezér kitzüött békehajlama képes megakadályozni hogy a tervezett párt annyira erősödjék, miszerint életbe menő hatását lehetne várni. Ha a B. P. Híradó elvei merőben ellenkeznek az uralkodott párt nézetei 's eszelekvésivel, ezt nyíltan ki kell mondania, 's kitzüött irányátul bármilyen vérmes ujonezszaporodási remények által nem szabad magát hajszálnyira is elűtetni hagynia; — ámde ekkor az ellentábor sorából hű bajnokot ne várjon, mert ki az előbbi zászlónál meggyőződésből állott, az azt meggyőződése változtatása nélkül el nem hagyhatja, olly értelemben t. i. hogy merőben ellenkező elvek 's irány mellé esküdjék; ha pedig nem meggyőződés hanem csupán más haladási zászló nem léte bírtak valakit arra hogy a mondott sorok közé álljon 's harczoljon az ellen, ki most azösegítésével reményl győzelmet arathatni — akkor kár valami nagy zajt ütni a zászlóküttéssel, mivel az egész alig leend egyéb vak lármanál, mellynek tán egyedüli hatása volt, hogy a tapintat 's határozottság nélküli párt-erőködésekről figyelmet gerjeszte.

Ezeket inkább figyelmeztetésül mint gátoló szándékból érintettük, hogy a szétnéző ur ezikkei ígért folytatása közben legalább pótlólag jóvá tehesse, mit első ezikkében elhamarkodott; — ha majd a folytatás elkövetkezett 's láttuk: mi van kimerítve és még mi hiányzik, visszatérünk e tárgyra, hogy részint a szükséges észrevételeket megtegyük, részint pedig a sáncz közé vonult kész — 's a sánczon kívül készülő táborok helyzete, törekvéseik előre kiszámítható erevénye 's általjában teendők fölötti nézetink bővebben nyilvánítsuk.

Budapesti napló. (Február 16dikan.)

A hatvani utczában egy kapun szemképrázatol nemzeti színű nagy honi betűkben kizáratik az étkelés; benn pedig már csak dícséretre legyen a vendéglőnek mondva: az első tisztán magyarul nyomtatott étlapot találtuk; és rajta Bathyaninó-szelet, Kossuth-szelet, honi vagdalt, védegyeleti salát, Wesselenyi esillag — megannyi kinövései a divatkörszónak, a készítvény meglehetős, a fiatalság nagy része látogatja. — Más részt minden honjavi buzgalom mellett is esömörleség vagyunk meglepetve az ujdun új honi ezikkkel, mások hamarabb, de mi csak épen a napokban jöttünk szívünk vigasztalására azon fölfödözésre, hogy már a fodrászok is honi haját árulnak; így következik be a honi vénség, míg az asztalosezék honi koporsókkal szolgál; végre míg a pesti temetők kapuján aranyesillamu betűkben is ezt olvasandjuk: *honi rók!* A Terézia külvárosi tanács elhatározá jegyzőkönyvének magyar nyelven vitelét; sajnos hogy kell, de jelen körülményinkben még is kell dícséretet mondanunk e követendő határozatra. — A pesti báladó jogászok jótékonyságának dícséretére örömmel oda igazítjuk előbbi naplónk azon adatát, miszerint a jogászok nem 150, hanem a későbbi adalékkal együtt kétszáz pengő forintot adakoztak a selyő árvaik fösegítésére. Ez alkalommal ismét felszólítjuk a t. közönséget hasonló felebaráti szeretet gyakorlására. — Budán a várszínházban lopás történt, mi magában nem olly jelentéktű, mert hiszen illyesmi kivált fővárosokban 's tolongó gyülekezetben ugyszólván napi renden van; hanem az épület raboltatott ki, 's több páholyból a szőnyegek oroztatvák el. — A pesti részben is várt török követ Naft effendi miután már mult vasárnap este volt Budán az „arany hajónál“ megszálva, hétfőn reggel az óbudai mecsében imádságát végeztén tovább utazott. — Nemzeti színházunkban esütörtökön este Menter a híres violonecellista hangversenyt adott.

IPAREGYESÜLET. Még a mult évnek nov. havában tudattuk a t. cz. közönséggel, hogy németajku polgártársaink számára a magyar nyelvből oktatást adatanduk. — Gyakori érintkezésinkben ugyanis az iparúzókkal, igen sokszor voltak örvendetes alkalomok tapasztalni, miként annak németajku férfiai nemcsak szükségességnek érezik, hogy magyarul tudjanak, hanem egyszersmind öszinte vonzalommal viseltetnek hazai nyelvünk iránt. Ezért, hivatásunkhoz tartozván egyébiránt is, az iparosztály szükségéi- és kívánatainak ellátása és teljesítése körül közbenjáróként hatni, örömmel ragadtuk meg az alkalmat, mellyet a magyar nyelv ügyében közösen tisztelt hazánkfiának nt. Kron-

perger Antal urnak a helybeli Josephinum lelkészének nemes és áldozatos önzetlensége nyújtott. A tisztelt ur t. i. önként ajánkozott arra, hogy a magyar nyelvű órákat adjon a németajkuak számára. Kronperger ur, midőn tábori szolgálatában távol volt honától, Milanóban és Lodiban 8 egész éven át tanította ezredbelieit anyanyelvünkre és ugyanekkor a nm. m. kir. hadi tanács meghagyatából a es. k. hadak számára magyar nyelvű tanítást írt német nyelven, mely azóta 2000 példányban terjedvén el, vele határozottan terjesztetett nyelvünk ismerete. Tanításainak tehát a legohajtottabb sikerével biztathatjuk magunkat előre. Ezenfelül rokon indulattal viseltetve honi nyelvünket nem értő polgártársaink iránt, s buzogva egyesületünknek minél üdvösebb hatására: Kronperger ur, egyébiránt is tagja választmányunknak, ajánkozása mellett nem kívánt sem hallgatótól tanúbért, sem fölünk tiszteletdíjt. Elfogadók tehát az ajánlatot mi is, mert reméltük, hogy a köszönet, melyet érte szavazandunk, közszere és épen közszerecsében jutalmazó lehetend az önzetlen nemesnek, s elfogadók a városi lakosok közül annyian, miszerint egyesületi teremünk csakhamar szűk leve a nagy hallgatóságunk. Ekkor ismét egy más deréknek szívességével találkozánk. Hampel Antal ur, a helybeli kereskedelmi iskola tulajdonosa, bérmenten engedte át saját tanodájának nagy teremét, hol már tagasb férhetést nyert a hallgatóság. Azonban így sem lehetett elhelyezni a mindig növekedő számot, s már most csak Kronperger urnak buzgósága segíthetett az ismétli szükségben; ő, noha már is három napon, u. m. kedden, esütőtökön és szombaton hetenként, tartott leckeiket, engedve az újabb kényszerűségnek megkettőztetve az időt, s egy óra helyett kettőt ad oly módon, hogy 5-től 6-ig mintegy 120 idősebb, élemedett söt ősz férfiaknak, — 6-tól 7-ig pedig 100-nál több s mindkét nembeli fiatalabb hallgatónak tartja ugyanazon leckeit. S ez így tart már most 4-k hónapra. Kronperger ur részéről ernyedetlen buzgalommal; a hallgatók részéről pedig, kik jobbadán a messze külvárosokból kényszerülnek jöni, de jöttek a legzordabb időkben is oly kitartólag oly esatlakozással nyelvünk iránt, miszerint lehetlen nem a legtestvérebb szívességgel üdvözlőnünk őket e téren, mint szívesen üdvözlők részvényesink sora ban is, melybe közülök többen, egyesületünk iránti elismerésből. Kronperger urnak ivén bejegyezték magokat. Szabadjon neveiket ide iktatnunk: Daniel József, Fischer József, Forster János, Frühling Károly, Gärtner Ferencz, Haiek Antal, Hrusza Károly, Kampmann Lajos, Kehler Frigyes, Knall György, Lefrank József, Lukawszky Ferencz, Mark József, Marx Péter, Massanak Mátyás, Nimmerfohl Ferdinand, Oehm József, Okenfusz Ferencz, Prelax József, Ramisch Antal, Rettig Károly, Rupp Frigyes, Schebo Ferencz, Sholl Vilmos, Sonnauer Kristóf, Spatsek Károly, Voban Wendlant János, Zitterbart Károly. — Fogadják köszönetünket, mellyel tartozunk kedves kötelezettségünknek valljuk, nt. Kronperger Antal ur időben és fáradalomban nagy áldozatáért, Hampel Antal ur szívességéért, a fentisztelt urak pedig esatlakozásukért. — Február 5. 1845. — Csanaády, jegyző.

Ugoesamegyének az eltűnt év két legvég-ső napjaiban követjelentő közgyűlése volt, kinek ne ragadta volna meg szívét a fájdalom, látva hogy annyi remény keltetvén fel mind fent, mind alant, s annyi erő fejlődvén ki azok valóítására, s még is oly esekély mi annyi meghiusult vágyódásért némi pótlékok nyújthat. A magyar nyelvű vallási törvény nagy részét nem elégiték ki a nemzet e részbeni vágyainak, s miután már felszázad óta keringenek e kérdések a törvényhozás asztalán: ugy látszik kezdeniök kell jövőben is még egy pályát s ki tudja vajjon végső-e? az incapacitást az élet már rég kiküszöbölte a horizonról, de a hivatalképesség ez a diéső mag, mely dermeszszék bár fagyos szelek, semmi, de kikelend s termendi a 12 milliónyi népnek képviseltetését, s nagy részben véget vetend azon meleg gyámságnak, melyet jobbadán s z e p szavakkal eddig fentartottunk, véget vetend alkalmasint a közmunkák törvényileg szabályozott rendszerének is, mely ismét megkímélte a kiváltságos rendet a kötelestől, s jogtalanokra hárítá azokat, holott rég taníták: hogy joggal karöltve jár a kötelestől! Az egész követjelentés az országgy. tárgyak iránt megbízott választmányunk adatott ki.

— Volt igen kedves követünk s barátunk B. M. halála által alispáni hivatal is ürülvén meg azóta általános lett a novemberben lefolyt három éves tiszt-pályá megújítására iránti ohajtás, mit, minden jók valódi tiszteletét méltán bíró főispánunk méltányolván, miután kívánsága folytában minden pénztári hátramaradás 1845-től kezdve mostanig évenként s helységenként a tisztkar által tisztán kidolgoztat-tak, január 28-ra tűzött ki ő nagysága. Az értelmi rész nyugalmat és esendét egyetértés által híven egyedül elérendőnek, eleve egyesült a leendő tiszt-tikar egyedei iránt, mely a választó közönségnek célirányos elhelyezése felől is gondoskodván e polgári ünnepet hozzá illő renddel eszközölve lefolyni, szakadás és lélekvasár szörnyei nem törék meg azt. — Választás órája előtt a teremben észrevett szatmármegyei es... itt birtoktalan csapatocská el- leni felbőszülést előző naponi gúnyolódásaik követ- kezmenyeül tekinthetni, — de szigorúan meg fog vizsgáltatni. A hamar helyreállott rend a gyűlés megújítását eszközölve, az értelmi rész összeol- vadtt akarattal főispánunk ismeretes loyaltása, párta s érdekre hajlatlansága párosulván a választ- tás esekély kivételével az előleges megállapodás sze- rint ment véghez. Első alispánnak osztatlan bizodal- lommal ismét megválasztott Egry János; 2-nak Fe- renczy Ignác, főjegyző lett Abonyi István, fő al- jegyző: Török István; 3-ik Kalós Károly egyszers- mind pénztárnok; főjegyző: Ujhelyi József; fő al- ügyész Rátonyi Gerő; 2-ik Fogarassy István, főadó- szedő: Tóth Fer. számvevő: Lator György; levél- tárnok: Gulácsy Sándor; fősz. bíró tiszánimen: Uj- helyi Ferencz; alsz. bíró: Borbély Bertalan; esküt- tek: Ujhelyi László s Dancs Lajos; fősz. bíró tiszántul: Fogarasy Sámuel; alsz. bíró: Egry Károly; esk- üttek: Tegze Dániel és Somogyi Zsigmond; utak- raügyelő sz. bíró: Osvát István; esendbízott: Ko- vács Károly; várnagy: Oroszi Kajetán.

Turócmezeyel követjelentő és törvény- hirdető gyűlés. Szavamat beváltandó a főispán- nunk elnöklete alatt január 20-án tartott követszá- moltató s törvényhirdető közgyűlés eredményét e- zennel röviden bemutatom. Miután a gyűlés, szo- kott üdvözlések előbeszátása után első alispán által megnyitott, legott az örökös főispán meghívata- sa végett számos tagból álló küldöttség neveztetett; mely tisztjében eljárván s nem sokára a főispán is elnöki székét szünni nem akaró éljenzések közt el- foglalván, a szónoklatok sorát első alispán ur meg- kezdé; ez után első követ Ruttkay Károly követtsé- gi eljárásáról számolt, mivel pedig követtársa Ra- kovszky Adolf el nem hárítható körülmények által akadályoztatva, mostani gyűlésen meg nem jelenhe- tett, ennek meg nem jelenése igazolására egy köze- lebb rokona szót emelt, s így mielőtt a törvények kihirdetése elővetetett, ör. főispán velős beszéddel a szónoklatokat befejezé. Miután nyomban a tör- vények kihirdettettek, azok tartalmát, főleg a ma- gyar nyelv s nemzetiségről és vallásról szólókat ünnepélyes és feszült figyelemmel hallgatták a kü- lönben igen tömött számmal egybegyűlt Rendek s mondhatom hogy a vallási törvény a képek kideri- tésére nem esekély hatással vala. A közmunkákat szabályozó törvény következtében egy választmány ez iránt részletes tervet kidolgozandó neveztetett ki. Szönyegre került végtére azon intézvény, mely a megyékben keletkezett egyesületek irányáról, e- redetéről s alapszabályról jelentést rendelt tétetni: nekünk azonban megynkben létező semmi féle e- gyesületről tudomásunk nem lévén, ezen általános értelemben a válaszoló felírás elhatározottat. Kü- lönben semmi érdekeseb tárgy nem fordulván elő, a gyűlés eloszlott, mit körülbelül 300 terítékre főis- pánunk által adott lakoma követett.

Előbbi tudósításomban említett turóc-zsám- bokréti és nolesői posták áthelyezése már tettleg bekövetkezett, s így azok, kik a fenérintett postaál- lomások felé szokták leveleiket irányozni, ezentul illetőleg Kostyán, illetőleg pedig Turóc felé irány- zandják leveleiket. — Telünk igen langyos, havunk nincsen, következőleg semmi szánutunk. — A véd- egyleti tagok száma nem igen szaporodik, ellenben mint hallom a lipóti hölgyeknél nagy viszhangra talált, minek főleg a festők örülnek. — Egy bécsi- gyárnok megyénkbeli Lezsjachu helységben most nem rég települt le; csak hogy az különben is innen származik; erről majd közelebb bővebben.

A m e r i k a.

Riojanciro-i hírek szerint dec. 15-ig a választások bevégeztetvén, s a miniszerség oly többsé- get reményl részire, hogy ennek támaszerejével a birodalom kül- és belpolitikájára vonatkozó intéz- kedéseket bukási félelem nélkül hozhat szönyegre. Az angol kormány fölhatalmazá Hamiltont Brazili- ával új kereskedési szerződés-kötésre; mely cél- bul az utóbbi kormánytól Paulo Souza bízott meg. A fenérintett városban megjelent követ, kit a zen- dülő főnökök küldének, hogy a császárnak jelen- tenék meghódolásukat. — Padre Ludovico gyarmatja a braziliai őserdőkben ismét újabb szállítvánnyal szaporodott, mellynek a helyszínére vonulása figyel- met érdemel. Vasárnap, midőn a Padre buzgó ajta- tassággal mondá miséjét az oltár előtt, s a nép is- tenes fohászokkal kíséré a szent foglalkozásu fér- fut — emberei közül egy jelenti, hogy a vad indu- sok félelmes csoportja közelit a védtelen falu felé. E' hir megrettenté a buzgón imádkozó Camacaiakat; az erősbek haza futának fegyverért, s a segélyért kiáltozó gyöngébbeket alig csilapíthatá le a miséjét félbenszakított Padre. Ő a magas termetű és sze- lid tekintetű férfi, hosszú ezüst szakállal s vál- lain pihenő nyolcz évtizeddel egyedül ballaga esen- des bátorsággal az ellenség elé. Ezek, mesziről meg- ismervén a közelgőt, megálltak, pajzsait, nyi- laikat földre rakák, s más jelekkel békés szándo- kokukat tudaták. — E' jövevények botocudi indu- sok voltak mintegy 40 család, férfiak asszonyok és számos gyermekből állók, a kapitány, s a család- dok főnökei bizonyos szentesült tisztelettel közeli- tének az ősz paphoz s őt átkarolák — mert ez náluk őszinte barátság jele — és kérték, telepítné le őket is Camaca helységbe, vagy ha itt hely nem volna, jelölne ki tért, mellyen atyai gondossága alatt falut építhessenek, s épületes vigasztalásiban részesül- hessenek. — Az ihletdús férfi megérté az egysze- rűség embereit, magával vezeté őket a faluba és templomba s a félbenszakasztott mise bevégezésé- hez fogott; a vadon fiai térdre borultanak, összekul- esolák kezeiket, ajkaikat imára nyiták: mert is- tent a vadság is tisztel; a nép nézett és bámult: kiktől vérontó támadást várt, mint vezeklőket tér- den imádkozni látván. — mise után egy leveles színbe vezettettek a jövevények, s itt kijelöltetett nekik a tér, mellyen letelepülhetnek. A Padre Bahiába utazott segédpapot hozandó, mert a sok kereszte- lést esketést maga nem győzi. E' mód az, melly ál- tal a vad csordák elenyésznek lassanként, s a bra- ziliai őserdők nyers vadságát az emberiségnek sze- lid polgárosítása váltandja fel; ehhez azonban csak hosszú idő után lehet remény, minthogy a kormány ezen, állatiaságban sanyló, alattvalóit az ember- ségnek megnyerni semmi lépést sem tesz s őket egyedül az időre, s missionariusok jóakarátára hagyja.

A n g l i a.

A Gazette ismét hivatalosan közli már ne- gyedszer söt tán ötödizben a keresk. miniszerség vasuti osztályának azon tudósítását, mi által igen sok vasuti tervnek ígértetik kormányi pártolás. Ezek közt Irlandot illetők: cank-bandoni, great-, south- ern- és westerni, waterford-limericki vonal. A többi Irlandot illetőt elveték ugyan, de helyettök u- jabbakat nyújtanak be. Éjszakangliára is több terv van elfogadva. — Febr. első napján kabinet-tanács- kozást tartottak, min valamennyi miniszter jelen volt. A már többször említett miniszter változások végén a M. Chr. szerint még nagy bunkó van. Je- lenleg is, mint másszor Peel Irlandra nézve van leginkább megakadva. A kormánytitoknokság mind egyre bizonytalan. — A tervezett irlandi küldöt- ség a sz. székhez Ifrench lordbul s John O'Con- nellből álland; kikhez kísérekül vagy öt praelatus csatlakozik, határozott ellensége mind a' kegy. hagy. actának. Egyébiránt ezen dolog határozott elintéző- se egy nem soká tartandó közgyűléstől függ. An- gol lapok, bármilyl színűek legyenek, a franciaia kamrai vitatkozásokat napról napra hoszszu észre- vételekkel kísérik; szóhalmaz ezek, mi a különben is száraz s meddő (?) vitatkozásokat még száraz- zabbakká teszik. A miniszteri lapok ugy vélekesz- nek, hogy Guizot miniszter azonos a két ország köz- ti szoros viszonytal; egyik a másik nélkül veszé- lyeztetve van. Dr. M' Hale tuami buzgó kath. érsek közvetlen Peelhez egy hoszszu iratot intézet, mellyben a kegy. hagy. acta ellen ugyancsak kikel, annak visszavételét sürgeti, többi közt említvén,

hogyan a status az által ép úgy lenyűgöznék a kath. vallás szabadságát, mint lenyűgöznék az angol egyházét. Egy londoni levelező köv. észrevételekkel kíséri az érdeklő iratot. Ki Anglia's a protest. egyház gyaláztatását ohajtja, említett levélben nagy lelki élvezetet talál. A' derék praelatus szerint az angol legerkölestelenebb, legműveletlenebb 's a nyagibb egész földön, egyháza helyrehozhatlanul, romba döntve! 's mind ennek protestantismus az oka. Ezen férfl az exeteri püspök szakasztott hasonmása; ép oly bőbeszédű, iráskóros, ép oly hajlandó túlzásokra, ellenei gyalázására, 's ott sért leginkább, hol dicséretet színel. Azonban mindkettő egyforma befolyással bír. Dr. M' Hale ezen pillanatban midőn egész Irland, egy irányba rohan, levele által figyelmet gerjeszthet ugyan 's a' tüzet kissé szíttathatja: de ámbár évek óta a' kormány ellen a' nép-növelés ügyébe torzsalkodik, hitfelei közül vele senki sem tart, kik ellenállás nélkül vevék gyakorlatba a' status nevelésügyi intézkedéseit, hogy gyermekeiknek nemcsak világi, hanem vallási dolgokról is legyen ismeretök; és sem O'Connell, sem egyetlen más kath. nem kárhoztatá azért Murray érseket, vagy a' Hale által annyira pelengérré állított Anthony Blaket, hogy nagyobb részt protest. választmányal tanácskozva az angol protest. kormány ezen tervét létesíteni segítették. A' Timesnak egyébiránt igaz van, kérdezővén a' hetvenkedő praelatus: miért nem roszalá, nem mondjuk, az irl. kath. polit. ingerültségeket, hanem a' legiszonyubb párt-küzdelmeket, éjféli verekedéseket 's gyilkosságokat! Egyes lelkészek mind ezen ügyben híven teljesíték kötelességeiket, a' nélkül, hogy üdvös közremunkálásaikból a' világ nagy zajt ütött volna; mert hisz a' jó nem tűnik úgy szembe mint a' rossz. De meg kell jelenni azon okiratnak, miszerint egy püspöki zsinat ijesztendő sőt elátkozandó vala a' népet oly dolgokért, mik az irlandiaknak nagyobb kárt okoztak volna, mint hódítóik zsarnokoskodásai. 'stb. E' közben a' repealegyelet elhatározá a' romai küldöttséget melly Papa male informato ad Papam melius informandum appelláljon 's ő szentségét rá bírja: engedné meg lelkészeknek a' népmozgalmakban részvehetést. Remélhetni, miképen hű fordítóji lesznek a' szentatya előtt azon praelatusok keresztyéni szelidséget 's békeszeretetet lelhelő beszédeinek, kik a' repealügy mellett annyi munkássággal léptek föl.

A' királyné köv. trónbeszéddel nyitá meg febr. 4d. a' parlamentet: „Mylordok 's uraim! Összegegyülve látván önöket örömmel üdvözlöm az ország helyzete jobb létén. A' gyáripár minden ágában nagyobb munkásság uralkodik; kézműipar 's kereskedés belül 's kívül kifejlődtek; 's népem minden osztálya közt törvények iránti buzgó engedelmeség 's lojalitás szelleme uralkodik. Minden kül ha-

talom és statussal barátságos viszonyban vagyok. Nagy örömemre szolgált udvaromnál fogadhatni azon fenségeket, kik tavaly Angliát meglátogattak. (Itt az orosz czar 's francia király látogatásai részletesen említették ez utóbbiról köv. nyilatkozik.) A' francia király látogatása annál kedvesb volt, mivel azt oly surlódások előzték meg, mik a' két ország közt szerencsésen ismét helyreállított jó egyetértést megszakaszthaták vala. Ezen jó egyetértés fentartását lényegesnek tartom a' két ország legnagyobb érdekeire, 's örömmel láttam, hogy érzelmeimmel tökéletes összhangzásban álltak alattvalóiméi is a' fr. király fogadtatásakor. Uraim az alsóházban! A' jövő évi költségvetés kész, 's önök elé fog terjesztetni. A' gőzhajózás növekedése 's roppant nemzeti kereskedésünk védelme okai a' budget szaporításnak. Mylordok 's uraim! Öszinte örömmel tapasztaltam, hogy az ország más részeiben felőlő javulás Irlandra is kiterjedt. Ugy látszik, hogy ama polit. izgatás 's ingerültség, mikről korábban panaszkodtam, lassanként megszűnnek, minék természetes következtése, hogy a' magány-töpiéket örömeztőbb fordítják hasznos közvállalatokba; köszönet azok barátságos közremunkálásaért, kiket Irland jölléte érdekel. A' kegy. hagyományi acta végrehajtásáról gondoskodtam. Ajánlom önöknek megfontolással azon eszközöket, mik az irländi közoktatás kifejlődését 's javítását előmozdítják. Az irländi haszonbérlovi viszonyokat szabályzó választm. törv. javaslatát nem sokára kész leszen 's elé fog terjesztetni. Az irländi, skót bankintézeteket 's kiváltóságokat illető törvények nem kerülendik el önök figyelmét. Az egészségi állapot kipuholására megbízott választmány tudósítását rövid időn meg fogják kapni. Szerencsét ohajtok önöknek azon szabályok sikerítéséhez, mik a' statusjövendelmi hiányok pótlására 's béke idején adósság nem esinalásra három év előtt elhatározatvák. A' magány-jövedelem megadóztatására elfogadott törvény megszűnő félben van. Önök belátása fogja megítélni; szükséges leend é annak további folytatása, hogy a' közszolgálatról is gondoskodjunk, 's más adórovatokat esőkentsünk. 'stb.

Franciaország.

A' köv. kamra jan. 30d. 's febr. 1-4 napjaiban tartott ülése helyeslő az 1842d. évi bevételek 's kiadásokról számadást, a' vasut-rendőrségi törv. javaslatot vette vizsgálat alá, melly 190 szóval 56 ellen elfogadtatott, mint szintén a' királyság levéltára, alföldi barmász-, ut-, 's hidépítési specialis iskola 's más középületek bevégeztetésére fordítatni javasolt egy millió kétszáz ezer fr. — Febr. 1. kelt k. intézvényben Salvandy gróf nevezeték Villemain utóljaul nyilv. oktatási miniszternek: Aumale hg pedig lövésziskolák 2d. főfelügye-

lőjévé neveztetett ki. A' ministerség biztosan számított 30 szavazattöbbségre a' titkos költségekre szavaztatás alkalmakor; maga az ellenzék is tart ilyen eredvénytől, miért a' kétséges követeket, azokat t. i. kik a' taitii ügyben semlegesek voltak, minden módon tele igyekeznek beszélni; 's ámbár a' kabinet megígérte, hogy a' kamarák feloszlását meddig csak húzhatja, halasztani fogja, mi sem bizonyosb azért, hogy ezen eszközhez nyulnak, ha kérdéses szavazás határozott többséget nem tanusít. Azon hír is szárnyal, hogy Algir-és Marokkóból nyugtalanító hírek érkeztek, mik Bugeaud távozását igénylik. Eddigelé már huszonhárom társulat alakult egy milliárdnyi frank öszveggel vasutépítési engedélyek megnyerésére; csupán a' toursnantesi vonalra hét vállalkozó jelentkezék. A' Paris körüli lakatanyákat tetemesen bővíteni szándékoznak; 's a' hadminiszter a' főváros közelében 60 ezrenyi állandó őrséget szorgalmaz. Salvandyt követk. rajzolja egy parisi levelező. Szükség törvényt ront, még inkább illédelmet! Ki hitte volna pár hónappal előbb, midőn az új miniszter határozott ellenzékli tagul nyilatkozék, hogy az octob. 29d. miniszterség alatt a' kabinetbe jöjjen. Midőn nem régg az ellenzékhez csapta magát: Moléhoz közeledtében az iskolaügyi miniszterségre kaesingatott, de ezen hely Girardinnek volt szanya, Thiers alatt pedig Cousin számíthatott ezen állomásra; mit volt hát mást tenni, mint visszatérni a' tisztán conservatívokhoz 's Guizothoz; a' Lemarlelaynéli gyulde-szolgálatra jó alkalmat mohón kapván, ezen pillanat óta Villemain utóljaul tekinteték. 'S most az egész dologban legnevetésgebb, hogy hon- 's királyszolgálati áldozatul képzeli magát 's csaláljával siralmas nótát dudoltat, hogy a' esöndes házi élet gyönyöreitől meg kell válnia. Mind e' mellett, igazat szólva, oly tulajdonai is vannak, mik említettük hibáját némileg feledtetik. Ő ugyan is lovagias érzelmű, mi sok barátot szerzett neki, 's a' mostani körülmények közt, annyi polit. szemmel tartás özönében nyereséges választás. Alelnöke a' köv. kamarának, vallásos gondolkozásmódja közeledésbe hozá a' clerussal, 's reménylhetni; mikép elég szilárdsággal bírand Quiret, Michelet, Miczkiewicz, a' collége de France ezen három hőbortosait megtanítani. —

Külföldi elegy.

Varsó jan. 12kén. Az itteni helytartó aggodalommal vevé észre, hogy a' városba télre igen sok szegény gyűlt össze, kik munka-hiány miatt napi falataikról sem voltak biztosítva, 's így éhség 's fagynak leendnek martaléki; ez okból nagy összeget adott a' lakatlan teremek kibutoroztatására, ide szállítá az elhagyottakat, hol naponkint edelt 's fűtött szobát találnak.

ÉRTESÍTŐ.

Trattner és Károlyinál Pesten, uri-utca 453. sz. a. és minden könyv-árus- könyvkötő, és több helyen a' rendes tanító uraknál is találhatók:

Legeslegújabb

HÁRMAS KISTŰKÖR

1845dik évi kiadás, ára köve 30 pengő kr.

TARTALMA: Magyarország és kapesolt részeinek: I. Földleírása. II. Statistikája. III. Rövid története 1845ig XI. toldalékkal: 1. Az ausztriai császári birodalomnak rövid ismertetése. 2. Palaestinának vagy sz. Földnek rövid leírása. 3. Gazdasági Kistűkör. 4. Mezei rendőrség. 5. Arany-ezüst pénzek. 6. Magyar mértékek. 7. Kis levelező. 8. Helyes-írás. 9. Élet-szabályok. 10. Egészségi szabályok. 11. Erkölcsi regulák 'stb. egy földabroszszal.

1844ki Törvényezikkek. 20 pgő kron.

Árverési hirdetvény.

A' tokaji királyi uradalomhoz tartozó némelly haszonvételek iránti szerződés ideje 1845ik év october végével kitélvén, azok a' nmlgu m. kir. kincstár kegyes jóváhagytyával Terezalon ugyan azon év aprilis 28án tartandó nyilvános árverés utján a' legtöbbet igérőnek, bánatpénz lefizetése, és elegendő bátorságosítás kimutatása mellett haszonbérbe fognak adatni, jelesen három évre, ugymint:

- 1ör Tokaj mezővárosában, valamint Rakamaz, és Timár helységeiben gyakorlandó halás ati jog.
- 2or. A' tokaji mészárszékek.
- 3or. A' kis-tokaji urodalmi száraz

- malom. — 4 r. A' tarzali Fekete-sas című vendégfogadó.
- 5ör Az ottani Csuka-ház nevezetű korsma.
- 6or Az ottani 5 urodalmi bolt.
- 7er A' Timár helységi két uradalmi szárazmalom, továbbá 6 évre
- 8or 119 hold tarzali majorsági föld.
- 9er 210¹/₁₆ hold tiszaladányi kukoricezásul használni szokott majorsági föld.
- 10er 212 másod osztályu és 586¹/₁₆ hold harmadik osztályu majorsági kaszáló. Végre 1 évre
- 11er ²/₃ hold majorsági rakomazi kert.
- 12er 216 hold majorsági rakomazi dohánytenyésztere használt föld.
- 13or Ugyanott 61 hold kenderföld.

- 14er 324 hold majorsági ösi és tavaszí vetésre használt föld.
 - 15ör 397¹/₁₆ hold majorsági rétek.
 - 16or 37¹/₁₆ hold Timár helységi majorsági föld.
 - 17er 548 hold ugyanottani kaszáló.
- Az árverés, és szerződésbeli föltételek a' diósgyőri kormányzóji ugy a' tarzali tiszartatói irodában előre is megolvashatók.
- Kelt Diósgyőrön dec. 27én 1844.
- 2-3

Áresökkentési hirdetvény.

A' nmlgu m. kir. udv. kincst. 1845ik évi jan. 22én költ 2153 szám alatti kegy. rendelete következtében ezennel közhírré tétetik: hogy a' 1845. év folytatában Szolnok mellett a' Tiszán föllalítandó jármashid építésénél az előforduló ácsi munkák áresökkentés utján azon ácsmester v. építő vállalkozóknak fog átengedtetni, ki az alább kijelölt munkákat jól és az áresökkentési föltételekben közelebb meghatározott idő alatt végrehajtani képes és azokat a' legutányosabb árért átveendi

Erre nézve mindazon ácsmesterek, kik a' hidépítészetben jártasok 's ez iránt magokat igazolhatják, ezennel fölszólítatnak 310 p. p. forintnyi bánatpénzzel ellátva, f. év martius 1jén a' szolnoki kir. sőhivataln. tartandó áresökkentésen megjelenésre.

Az áresökkentés alá veendő ácsi munkák következendők:

- a) A' két hídőrostok helyreállítás.
 - b) A' zárógátoknál megkivántatott falalkatrészek föllalítása 's megerősítése.
 - c) Az ujonnan föllalítandó jármos hid minden al- és fölépítettésébeni falalkatrészek ácsolása, föllalítása és összekapcsolása.
- Az egyezkedési föltétek az áresökkentés napján kinyilvánítatandnak, és szintugy, mint a' műtervek, az előmeret, a' napi bérjegyzék, és közelebbi egyezkedési pontok naponként a' szolnoki kir. sőhivatalnál minden vállalkozni vágyó által megszenléhetők.
- Egyébiránt az ajánlkozók irányozhatásaul még megjegyeztetik; hogy azon esetre, ha az elnyert a' kikiáltási árnál alább csökkenne, semmi pótlólagos ajánlatra nem lesz tekintet. Budán 1845. évi január hónapban. Az országos kir. építész főigazgatóság által. 1-3

Dunavizállítás: febr. 11kén: 3' 9¹/₄ 6¹/₄ a' fölött.